

Understanding Esther: Spiritual Heroism & Resilience - Purim 5779

Rabbi Shmuel Silber

1. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלט עמוד ב

המזן מן התורה מניין? המזן העץ, אסתר מן התורה מניין? ואנכי הסתר אסתיר

2. בראשית פרק ג פסוק יא

וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עִירַם אֶתֶּה הַמִּזְן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל־מִמֶּנּוּ אֲכָלְתָּ:

And He said, "Who told you that you are naked? Have you eaten from the tree of which I commanded you not to eat?"

3. דברים פרק לא פסוק יח

וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בַיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָּנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

And I will hide My face on that day, because of all the evil they have committed, when they turned to other deities.

4. מהרש"א חידושי אגדות מסכת חולין דף קלט עמוד ב

ואמר אסתר מן התורה מניין שהוא עיקר שמה ואמר ואנכי הסתר אסתיר ע"ש שבימיה נתקיים מקרא זה שאמר הקדוש ברוך הוא אסתיר לפי שרחקו והסתירו ישראל עצמם מדבור אנכי שהוא עיקר אמונה כדאמרי' למה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה? שהשתחוו לצלם ונהנו מסעודת אחשוורוש

5. סידורו של שבת שורש השני אות ח'

וזוהו אסתר מהת' מנין, מה אפשר לנו ללמוד מן הישועה של אסתר בפורים, ומשני ואנכי הסתר אסתיר, שאף גם בתוך מחשך הגלות, יש לנו ישועות ופורקן תדיר מוסתר וטמיר בתוך מהלך הטבע.

6. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרפח סעיף ה

בן עיר שהלך לכרך, או בן כרך שהלך לעיר, אם דעתו לחזור למקומו בזמן קריאה ונתעכב ולא חזר, קורא במקומו; ואם לא היה בדעתו לחזור אלא לאחר זמן הקריאה, קורא עם אנשי המקום שהוא שם.

7. חידושי הר"ן מסכת מגילה דף יט עמוד א

... פרוז בן יומו וקורא עמהם בי"ד ...

8. שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה סימן רנו סעיף ה

מי שישב במדינה ל' יום, כופין אותו ליתן צדקה לקופה עם בני המדינה. ישב שם ג' ח', כופין אותו ליתן לתמחוי, ישב שם ו' חדשים, כופין אותו ליתן צדקה בכסות שמכסים בה עניי העיר. ישב שם ט' חדשים, כופין אותו ליתן צדקה לקבורה שקוברים בה את העניים ועושים להם כל צרכי קבורה ...

9. אסתר פרק ד

(יג) וַיֹּאמֶר מֹרְדֵכַי לְהָשִׁיב אֶל־אֶסְתֵּר אֶל־תְּדַמִּי בְּנַפְשִׁיךָ לְהַמְלִיךָ בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְהוּדִים: (יד) כִּי אִם־הִחַרְשׁ תְּחַרְשִׁי בְּעֵת הַזֹּאת רִוּחַ וְהִצְלָה יַעֲמֹד לַיהוּדִים מִמָּקוֹם אֲחֵר וְאֶת־וְאֶת־אֲבִיךָ תֹּאבְדוּ וְמִי יוֹדֵעַ אִם־לַעֲת כָּזֹאת הִגְעַת לַמְּלָכוֹת:

And Mordecai ordered to reply to Esther, "Do not imagine to yourself that you will escape in the king's house from among all the Jews. For if you remain silent at this time, relief and rescue will arise for the Jews from elsewhere, and you and your father's household will perish; and who knows whether at a time like this you will attain the kingdom?"

10. מדרש תהלים (בובר) מזמור כב

ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות, מכאן אתה למד דרך ארץ, שלא יהא אדם דוחה בשתי ידיו, אלא יהא דוחה בשמאל, ויקרב בימין, לכך נאמר אם לעת כזאת הגעת למלכות. לך כנוס את כל היהודים וגו' וצומו עלי ...

11. רבינו יונה (דרשות עה"ת פרשת בראשית)

... התורה פותחת בראשית באות "ב" כי הוא סגורה משלושת צדדיה ופתוחה רק בצד שלפניה, ללמדנו שאין לו לאדם לחשוב ולהרהר "מה למעלה, מה למטה, מה לפני, ומה לאחור ... שכאשר האדם פותח ומתחיל לעסוק בתורה עליו לשכוח מן העבר ולהביט אך רק על העתיד ... אע"פ שצריך מפעם לפעם לעשות חשבון הנפש גם ממה שעבר ... אולם עיקר מעייניו יהיו על העתיד ...

12. רבי משה דוד מטשורטקוב זצוק"ל (הובא בספר באר החיים ק"ב)

... משום הכי המשילו חז"ל (ערובין נד.) האי עלמא כבי הלולא, שהרי רובא דעלמא אין ידם משגת לחתן את ילדיהם בכבוד מבלי להצטרך לידי מתנת בשר ודם או לידי הלוואתם, ועל כן בתקופה שלפני החתונה עסוקים הורי החתן והכלה לתור ולחפש מהיכן ישיגו הלוואה או נתינה הגונה כדי לכסות ולהשלים את ההוצאות המרובות, וכ"ש שלאחר החתונה טרודים הם לפרוע ולשלם חובותיהם, אולם כל זה בימים שלפניהם ובימים שלאחריהם, אך בעת החתונה גופא מסיחים בעלי השמחה את דעתם מכל הטרדות, ושמים המה בשמחתם בלב שלם, ואינם חושבים על העבר ולא דואגים על העתיד, והכי נמי צריך האדם להסיח דעתו מן העבר והעתיד "כבי הלולא", ויחיה את ימי חלדו עלי אדמות בשמחה של מצוה, לשמוח עם קונו בכל עת ובכל שעה וישלך על ה' יהבו, וממילא לא יטרד מדאגות העבר והעתיד, וביותר בחודש אדר יש להשתדל מאד להסיח דעתו מכל דבר העלול להביאו לידי עצבות וצער, שהרי צריך מדינא להרבות בשמחה.

13. באר החיים (פורים ק"ב)

... וע"כ דייקא ביום הזה מדגישים ואומרים שהעיקר הוא המעשים של היום, ואין שום חילוק מה שהיה אתמול. וזהו "פרז בן יומו קרוי פרוז" שיחשוב רק על היותו "בן יומו" ומן העבר יסיח דעתו, רק מעכשיו יקבל על עצמו להיות טוב

14. אסתר פרק ה

(ט) ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב וכראות המן את מרדכי בשער המלך ולא קם ולא זע ממנו וימלא המן על-מרדכי חמה: (י) ויתאפק המן ויבוא אל-ביתו וישלח ויבא את-אהביו ואת-זרש אשתו: (יא) ויספר להם המן את-כבוד עשרו ורב בניו ואת כל-אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו על-השרים ועבדי המלך: (יב) ויאמר המן אף לא-הביאה אסתר המלכה עם-המלך אל-המשתה אשר עשתה פי אס-אותי וגם-למחר אני קרואלה עם-המלך: (יג) וכל-זה איננו שוה לי בכל-עת אשר אני ראה את-מרדכי היהודי יושב בשער המלך: (יד) ותאמר לו זרש אשתו וכל-אהביו יעשו-עץ גבה חמשים אמה ובבקר אמר למלך ויתלו את-מרדכי עליו ובא-עם-המלך אל-המשתה שמח וייטב הדבר לפני המן ויעש העץ:

And Haman went out on that day, happy and with a cheerful heart, but when Haman saw Mordecai in the king's gate, and he neither rose nor stirred because of him, Haman was filled with wrath against Mordecai. But Haman restrained himself, and he came home, and he sent and brought his friends and Zeresh his wife. And Haman recounted to them the glory of his riches and the multitude of his sons, and all [the ways] that the king had promoted him and that he had exalted him over the princes and the king's servants. And Haman said, "Esther did not even bring [anyone] to the party that she made, except me, and tomorrow, too, I am invited to her with the king. But all this is worth nothing to me, every time I see Mordecai the Jew sitting in the king's gate." And Zeresh his wife and all his friends said, "Let them make a gallows fifty cubits high, and in the morning say to the king that they should hang Mordecai on it, and go to the king to the banquet joyfully." The matter pleased Haman, and he made the gallows.